

آغاز یورش جدید کمپانیهای نفتی

با آغاز فعالیتهای اکتشاف نفت در سرزمینهای مهجور و از یاد رفته، جهان در آستانه دگرگونی ژرفی در زمینه پندارهای خود از ذخایر نفتی قرار گرفته است. آیا هر جا زمینی هست می توان در آن به جستجوی نفت پرداخت؟ اینجا سرزمینی است که برودت هوا در زمستانهای آن به زیر چهل درجه و گرمای تابستانهایش به ۵۰ درجه بالای صفر می رسد. نیش پشه ها بیداد می کند و نشت گاز بی رنگ هیدروسولفید از زمین می تواند موجب هلاکت انسان در یک چشم بر هم زدن شود؛ اینجا حوزه نفتی تنگیز در قزاقستان است. «لاری بارتولده» مدیر عامل طرح مشترک «تنگیز شورون اوپل» که مسئولیت حفاری و اکتشاف نفت را از سوی شرکت امریکائی شورون در برنامه ای مشترک با قزاقستان برعهده دارد می گوید: «در زمستان مشکلترین کار ایجاد انگیزه برای کار کردن در میان کارکنان است. در تابستان هم بوی داروهای ضدبشه چنان هوا را اشباع می کند که موجب تنگی نفس کارکنان طرح می شود. علاوه بر این گرما، به حدی است که روند فعالیتهای آنها با مشکلات جدی روبرو می کند.»

شرکت شورون با همه این موانع حضوری فعال در استپ های آسیای میانه دارد و امیدوار است به زودی به حجمی از مواد نفتی دست یابد که در تاریخ شرکت بی سابقه است، این شرکت و دولت قزاقستان در نظر دارند بالغ بر ۲۰ میلیارد دلار در چهل سال آینده برای اکتشاف و استخراج و تولید مشتقات نفت در حوزه نفتی تنگیز در نزدیکی دریای خزر سرمایه گذاری کنند. این حوزه یکی از بزرگترین منابع نفت و گاز جهان را در خود ذخیره دارد. این منابع آنچنان انباشته از نفت است که زمین شناسان هنوز موفق به تعیین و تخمین بستر دریاچه های نفت آن نشده اند. این زمین شناسان می گویند ضخامت لایه های نفتی در حوزه تنگیز ۲ تا ۳ برابر ذخایر نفتی در سایر نقاط جهان است، یک مقام در وزارت انرژی آمریکا می گوید، موفق خواهیم شد با استخراج بین ۳۰ تا ۶۰ میلیارد بشکه نفت از این حوزه به تریلیونها دلار دست پیدا کنیم.

فعالتهای شرکت شورون در قزاقستان پس از دورانی که با یورش به جاهای نفت خاورمیانه در سالهای پس از جنگ دوم جهانی آغاز شد، یکی از بزرگترین یورشها به منابع نفت کره زمین است.

اما فعالتهای شرکت های نفتی آمریکا به استپ های آسیای میانه محدود نمی شود، این فعالتهای قطب شمال، بستر دریاهای چین و آبهای ویتنام را نیز در بر گرفته است و کشورهای واقع در این

کنند. فعالتهای نفتی در جمهوریهای سابق شوروی یک روی سکه است، روی دیگر کشورهایی هستند که تاکنون با نظارت و کنترل بر فعالتهای نفتی خود به شرکتهای نفتی بین المللی اجازه نمی دادند در فعالتهایشان دخالتی داشته باشند.

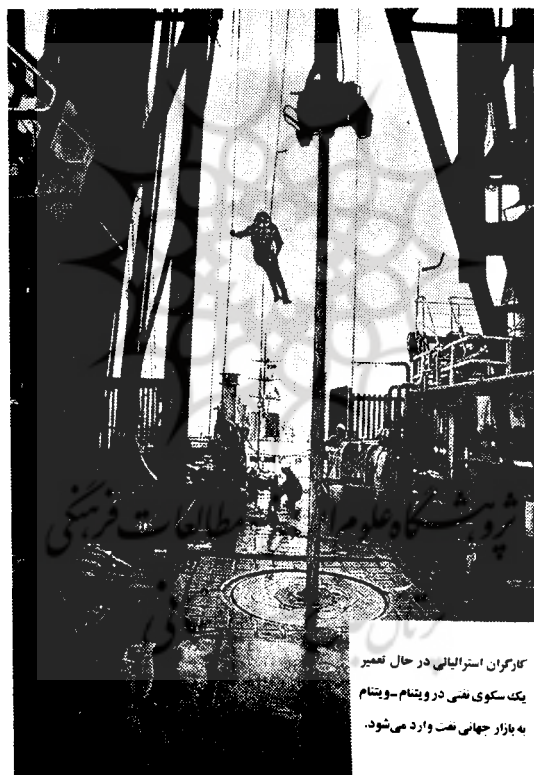
این دسته از کشورها نیز امروز به روی سرمایه، تکنولوژی و مهارتهای مدیریتی شرکتهای بین المللی و بویژه

خارجی در کلمبیا موفق شدند در یکی از موفقترین فعالتهای اکتشافی عظیم ترین ذخایر نفتی را در نیمکره غربی پس از کشف ذخایر آلاسکا در سال ۱۹۶۷ کشف کنند.

قیمت های امروز و دیروز!

همزمان با کشف منابع جدید نفت در سرزمینهای متفاوت جهان، هزینه های اکتشاف و استخراج آن نیز مداوماً روبه افزایش است. در کانادا یک کنسرسیوم نفت که در راس آن شرکت موویل قرار دارد در یک سرمایه گذاری ۴ میلیارد دلاری اقدام به ساختن یکی از پرهزینه ترین سکوها حفاری در ۳۲۰ کیلومتری جنوب شرقی سواحل نیوفالکلند کرده است. چنانچه طبق پیش بینی های انجام شده حفاریهای این سکو که در اعماق اقیانوس اطلس انجام می شود در سال ۱۹۹۷ به بهره برداری برسد این کنسرسیوم به ذخایری بالغ بر ۲ میلیارد بشکه نفت دست خواهد یافت. تلاش کمپانیهای نفتی برای اکتشاف و استخراج هرچه بیشتر نفت بدلیل خطرات تلخی است که آنها از ماجرای تحریم نفت در سال ۱۹۷۳ دارند، در آن سال قیمت نفت در یک جهش بی سابقه به چند برابر افزایش یافت و غرب را در بحرانی عظیم فرو برد. از آن پس، و بدنبال پشت سر گذاشتن بحران، شرکتهای نفتی سعی کردند با دسترسی به حجمها و مقادیر زیاد نفت که قدرت مانور آنها را زیاد می کرد از بروز بحرانهای آتی جلوگیری کنند. امروز قیمت هر بشکه نفت چیزی بین ۱۴ تا ۱۵ دلار است که چنانچه عامل تورم در آن محاسبه شود قیمتی است که قبل از بحران ۱۹۷۳ بر بازار نفت حاکم بود.

شرکتهای نفتی برای تثبیت قیمت های پائین ناچارند تلاشهای بی وقفه خود را برای اکتشاف و استخراج ادامه دهند و امروز استراتژی آنها بر کار بر روی منابع عظیم قرار گرفته تا منابع متعدد ولی کوچک. این شرکتهای استبدالی می کنند که گرچه بدنبال منابع عظیم رفتن متضمن پذیرفتن ریسکهای چندگانه است ولی در صورت موفقیت در استخراج پاداش عظیمی در انتظار آنها خواهد بود.

کارگران استرالیایی در حال تعمیر یک سکوی نفتی در ویتنام ویتنام به بازار جهانی نفت وارد می شود.

امریکائی آغوش گشوده اند. شرکت دولتی نفت ونزولا سال گذشته شرکائی خارجی گرفت و ضمن تشکیل کنسرسیومی با شرکتهای کونکو، میتسویی و شل نفت ونزولا را از انحصار دولتی خارج کرد. آرژانتین در یکی از مهمترین تحرکات خصوصی سازی صنایع کشور که در امریکای لاتین بی سابقه بود ۵۸ درصد از سهام شرکت نفت دولتی را در سال ۱۹۹۳ به فروش رساند. شرکتهای

محدوده عظیم از کره زمین یکی پس از دیگری برای کسب ارزش مورد نیاز خود از شرکتهای بین المللی نفت دعوت می کنند تا برای استخراج نفتشان از یکسو، و دستیابی به تکنولوژی استخراج نفت از سوی دیگر به یاریشان بشتابند. به عنوان مثال در بهار سال جاری ویتنام و شرکت نفت موویل کنسرسیومی را تشکیل دادند تا یک حوزه نفتی را که شرکت موویل در سال ۱۹۷۶ در ویتنام جنوبی آن زمان کشف کرده بود، فعال

بازار نفت دگرگون می شود

شرکت‌های نفتی امروز در هر گوشه از جهان با مشکلات خاص آن منطقه روبرو هستند، بوروکراسی در روسیه، شورشها در کلمبیا، جنگ‌های داخلی در افریقا و حضور قبایل خشمگین در گینه پایا همواره فعالیتهای این شرکتها و سرمایه گذاری آنها را با مخاطره مواجه می‌کند. تنها اکتشاف و استخراج و تولید نیست که بیش و کم با ریسک توأم است، رساندن نفت از حوزه تولید تا بازار مصرف نیز گاه متضمن حمل آن از طریق لوله‌هایی است که باید در میان جنگلها، کوهستانها و بیابانها و به طول صدها و گاه هزارها کیلومتر کشیده شوند. احداث این خطوط لوله به نوبه خود دارای مشکلات بس پیچیده‌ای است، مثلاً چنانچه مسیر این لوله‌ها از کشورهایی بگذرد که بحرانهای سیاسی دامنگیر آنها است، امکان دارد طرفهای درگیر در بحران برای کسب امتیاز در لوله‌های نفت خرابکاری کنند و کل پروژه‌ای را که سرمایه گذاری‌های هنگفتی در آن شده به تعطیل بکشاند.

شرکت شورون که از سال ۱۹۸۴ در اکتشاف نفت در سودان فعالیت داشت سال گذشته مجبور شد به دلیل جنگ پایان‌ناپذیر داخلی در این کشور کار خود را تعطیل کند و زیانهای عظیمی را متحمل شود، ریچارد ماترک رئیس بخش سرمایه گذاری‌های خارجی شرکت شورون می‌گوید ما در سودان بالغ بر یک میلیارد دلار هزینه کردیم ولی حتی به یک بشکه نفت دست نیافتیم.

نگاهی بر یورش جدید نفتی در نقاط مختلف جهان

۱- اتحاد شوروی سابق:

در ماه فوریه گذشته که نورسلطان نظر بایف رئیس جمهوری قزاقستان دیداری سه روزه از آمریکا داشت موفق شد کمکهای آمریکا به کشورش را از ۹۱ میلیون به ۳۱۱ میلیون دلار افزایش دهد.

در پشت این افزایش، مطامع آمریکا بخوبی آشکار است، یک مقام مسئول در وزارت انرژی آمریکا می‌گوید: «ما بدنبال منابع عظیم نفت در خارج از محدوده خلیج فارس هستیم و از شرکت‌های امریکایی می‌خواهیم قزاقستان را که دارای دومین ذخایر نفت در اتحاد شوروی سابق است از چشم دور ندارند.»

در نخستین یورش شرکت امریکائی شورون به حوزه‌های نفتی قزاقستان مشکلاتی که برای رسیدن به موفقیت بر سر راه وجود داشت کم نبود. قزاقستان تازه از حوزه اقتدار روبل خارج شده بود ولی روبل همچنان واحد پول آن کشور محسوب می‌شد، نمایندگان شرکت شورون که بانک‌های قزاقستان را سردرگم می‌دیدند به بانکها مراجعه و با پرداخت دلار روبل دریافت کردند تا بتوانند دستمزد ۳۵۰۰ کارگر قزاق خود را پرداخت کنند. متدهای استخراج بسیار کهنه و بیست سال از تکنولوژی امروز عقب بود. در هیچیک از مراحل تولید یعنی کار مشاهده نمی‌شد. مشکل عمده دیگر رساندن نفت استخراج شده از محل تولید به بازار مصرف بود. امروز میزان استخراج از حوزه نفتی تنگیز سی هزار بشکه در روز است اما طبق پیش‌بینی، این میزان برای سال ۲۰۱۰ به ۷۰۰ هزار بشکه در روز بالغ خواهد شد. تنها راه حمل این میزان نفت به بنادر دریای سیاه از طریق روسیه است که روسها به بهانه اینکه نفت قزاقستان دارای ترکیبات خطرناک سولفور است به قزاقها اجازه نمی‌دهند نفتشان از لوله‌های آنها عبور داده شود. نصب دستگاه پاک‌سازی نفت از سولفورهای خطرناک هزینه‌ای عظیم در بر دارد اما قرار است شرکت شورون تا پایان سال جاری اقدام به نصب این دستگاه کند. ولی به جبران این هزینه مجبور شده است تعدادی از طرح‌های راه‌سازی، خانه‌سازی و امکانات رفاهی کارگران را از پروژه حذف کند و ۱۰ درصد از پرسنل ۲۵۰ نفری خود در قزاقستان را به آمریکا فرا خواند. با توجه به فرسودگی خطوط لوله روسها و محدودیت ظرفیت این لوله‌ها شرکت شورون در نظر دارد با سرمایه‌ای معادل یک میلیارد و دویست میلیون دلار یک خط لوله دو هزار کیلومتری از حوزه نفتی تنگیز تا بندر نووروسیسک در دریای سیاه احداث کند. شرکت

شورون هنوز موفق نشده است مذاکرات بسیار مشکل خود را با مقامات روسی و قزاق برای ایجاد چنین خط لوله‌ای به نتیجه برساند، گرچه مقامات روس به خوبی می‌دانند که تجویز ساخت این خط لوله می‌تواند مبالغی ارز به عنوان حق ترانزیت به جیب آن‌ها سرازیر کند، ولی بوروکراسی دیرینه دامنگیر این کشور همچنان بر تصمیم‌گیری‌های عاجل حاکم است. کارشناسان مسائل نفت در روسیه متوجه این نکته هستند که در سالهای اخیر روسیه که بزرگترین منابع نفت اتحاد شوروی سابق را در اختیار دارد از کارآئی لازم در استخراج و صدور نفت بی‌بهره بوده است. تولید نفت این کشور که در سال ۱۹۸۸ روزانه ۱۱ میلیون بشکه بود امروز به ۷ میلیون بشکه در روز کاهش یافته است و بنابراین، چنانچه به عبور دادن نفت قزاقستان از خاکش رضایت دهد قادر خواهد بود قسمتی از کاهش درآمد خود را جبران کند.

شرکت‌های نفتی غرب که پس از فروسوایی شوروی در بسیاری از فعالیتهای نفتی با روسها مشارکت کرده‌اند اخیراً با مشکلات غیر منظره و پیش‌بینی نشده‌ای روبرو شده‌اند. شرکت نفتی اکسید تال دو سال قبل برای تدارک مقدمات اکتشاف و استخراج نفت در منطقه بچورا در قطب شمال که در دوران استالین بخشی از مجمع‌الجزایر گولاک را تشکیل می‌داد اقدام به تشکیل شرکتی با روسها کرد و تا این لحظه سیصد میلیون دلار هزینه پرداخته است.

منطقه بچورا که سابقه استخراج نفت در آن به سالهای ۱۹۳۰ باز می‌گردد دارای وسائل حفاری بسیار کهنه و نایم بود. امریکاییها یعنی وکارآئی این وسائل را بسیار پائین‌تر از ضوابط و استانداردهای ماشین‌آلات امروزی برآورد کردند ولی در گفتگوهاشان برای مدرنیزه کردن وسائل حفاری و رعایت استانداردهای ایمنی کوچکترین موفقیتی بدست نیاوردند. چنین دردسرهایی بر سرتا سر صنایع نفت روسیه حاکم است، شرکت‌های آموکو و شل نیز که طی قراردادی با روسها در صدد استخراج نفت از غنی‌ترین منابع روسیه در خانتی مازیسک در غرب سیبری بودند با همین پدیده روبرو شدند و هرگز نتوانستند روسها را راضی به پذیرفتن تکنولوژی مدرن استخراج نفت

کنند.

حوزه‌های نفتی در دریای خزر نیز توجه سرمایه‌گذاران غربی را بخود جلب کرده است. آذربایجان در کانون این توجه است ولی به دلیل جنگ چندین ساله‌اش با ارمنستان و اشغال قسمتی از خاک آن بوسیله ارتش ارمن، شرکت‌های غربی وادار به در پیش گرفتن سیاستهای محافظه کارانه شده‌اند، با این حال گروهی از شرکت‌های نفتی غرب متشکل از آموکو، بریتیش پترولیوم، پتزاویل و اونسوکال بیش از یکسال است برای استخراج نفت از حوزه نفتی چیراگ که تخمین زده می‌شود یک و نیم میلیارد بشکه ذخیره نفتی دارد، با دولت آذربایجان در حال گفتگو هستند.

۲- چین

بزرگترین حوزه نفتی چین در بستر تاریم واقع در متهاباله شمال غرب این کشور که چینیه به آن عنوان «دریای مرگ» داده‌اند قرار دارد. در دو طرف این منطقه به طول دویست کیلومتر کمتر اثری از حیات دیده می‌شود. تپه‌هایی از شن که گاه ارتفاعشان به ۵۰ متر می‌رسد این منطقه را احاطه کرده‌اند. اینجا سرزمینی متروک است که گاه درجه حرارت هوای آن به ۵۰ درجه سانتیگراد می‌رسد ولی تخمین زده می‌شود که در اعماق خود بالغ بر ۷۰ میلیارد بشکه نفت را جا داده است. این رقم چیزی در حدود یک سوم ذخایر شناخته شده نفت در عربستان سعودی است.

پکن می‌گوید تاکنون ۶۰ شرکت از ۱۷ کشور علاقمندی خود را به اکتشاف و استخراج نفت از بستر تاریم که وسعتی به اندازه خاک فرانسه دارد ابراز کرده‌اند. در دسامبر گذشته شرکت اکسون و یک شرکت دو ملیتی ژاپنی-اندونزیایی موفق به کسب امتیاز اکتشاف در یکی از قطعات این منطقه شدند. یک گروه دیگر متشکل از پنج شرکت که در میان آنها تکراکو، شرکت نفت ژاپن و الف فرانسه دیده می‌شوند اجازه یافتند در قطعه‌ای دیگر از این منطقه اقدام به فعالیتهای اولیه اکتشاف کنند.

چین که خود برای به گردش در آوردن اقتصادش بشدت نیازمند انرژی است دروازه‌های بستر تاریم را به روی شرکت‌های خارجی گشوده است ولی هنوز در بهره‌برداری کلان از منابع ذخیره

کمپانیها، برای یافتن نفت همه جا را بو می‌کشند!

شده در این بستر راه درازی در پیش است.

۳- ویتنام

در اواخر سال ۱۹۷۴ شرکت نفت موبیل یک حوزه نفتی را بنام میدان نفتی اژدهای آبی در ۳۳۰ کیلومتری سواحل ویتنام جنوبی کشف کرد. پس از پیروزی هانوی در جنگ ویتنام، شرکت موبیل از کشور اخراج شد ولی امروز هانوی از این شرکت دعوت کرده است بار دیگر به ویتنام باز گردد. یک کنسرسیوم نفتی که موبیل در راس آن قرار دارد از دعوت هانوی استقبال کرده زیرا معتقد است میدان نفتی اژدهای آبی ۵۰۰ میلیون بشکه نفت در خود دارد.

آغاز فعالیت در این حوزه نفتی چندان آسان نیست زیرا چین مدعی است که آبهای مورد ادعایش در دریای چین تا حوزه اژدهای آبی ادامه دارد، چین از ادعا فراتر رفته و قراردادی با یک شرکت کوچک امریکائی بنام گروستون انرژی به امضاء رسانده تا در شرق میدان اژدهای آبی که مورد ادعای ویتنام است دست به اکتشاف بزند و هانوی نیز ضمن حفظ روش سخت خود نسبت به چین درصدد یافتن شرکتی است که در همان منطقه فعالیت اکتشافی کند. شرکت کونکو سال گذشته حاضر به آغاز عملیات در منطقه شد ولی به دنبال دریافت یک نامه اخطار به از جانب دولت چین از تصمیم خود منصرف شد.

۴- کلمبیا

میدان نفتی کوزیانا با ذخایری به میزان ۲ میلیارد بشکه بزرگترین میدان نفتی کلمبیا بشمار می‌رود. کنسرسیومی مرکب از شرکت تریبون انرژی امریکائی، بریتیش پترولیوم و توتال فرانسه با مشارکت شرکت دولتی نفت کلمبیا بنام اکوپترول در حال اکتشاف در این میدان نفتی هستند. این کنسرسیوم در

نظر دارد در چهل ماه آینده شش میلیارد دلار در میدان نفتی کوزیانا و سایر حوزه‌های دیگر در کوهپایه‌های آند سرمایه گذاری کند. گرچه فعالیتهای اکتشاف در این منطقه باعث رونق کسب و کار و تبدیل روستاها به شهر شده است ولی توجه شورشیان ارتش آزادیبخش

نفت در کوزیانا زندگی ما را نابود کرده است، در ژانویه گذشته چریکهای ارتش آزادیبخش ملی کلمبیا یک هلی‌کوپتر را برفراز این میدان نفتی سرنگون کردند و شوهر یکی از قدرتمندترین چهره‌های سیاسی کشور را که در این تأسیسات کار می‌کند ربودند.

حوزه نفتی گینه پایوا - حمل نفت به بازار مصرف از طریق خط لوله‌ای بطول ۲۷۰ کیلومتر از میان حوضتها و کوهستانهای صعب‌العبور انجام می‌گردد.

۶- آنگولا

در سال ۱۹۹۳ هنگامیکه شورشیان یونینا شهر سوبیو را اشغال کردند تأسیسات و سکوهای حفاری نفت در این شهر را به شرکت تکزا کو و شرکت نفت آنگولا تعلق داشت به تصرف خود درآوردند و به مسئولان این شرکتها اخطار کردند که به حفاریهای دریائی خود که در تیررس توپخانه آنهاست پایان دهند، این درخواست آنها اجابت شد و تکزا کو فعالیتهای خود را در سکوهائی که از ساحل فاصله زیادی داشتند ادامه داد.

ماخذ: تایم - ۲۰ ژوئن ۹۴
برگردان: سرویس ترجمه گزارش

۵- گینه پایوا

در سال ۱۹۸۶ شرکت نفت شورون در راس چند شرکت دیگر منطقه‌ای کوهستانی - جنگلی را که دریاچه کوتوبو را احاطه کرده و یکی از کمتر دست خورده‌ترین مناطق جنوب اقیانوس آرام از لحاظ زیست محیطی است شناسائی کردند و متوجه وجود نفت در این سرزمین شدند.

ملی را نیز جلب کرده و خواب راحت را از مسئولان پروژه‌های نفتی و اهالی منطقه ربوده است. از سال ۱۹۸۷ تا امروز شورشیان این ارتش بیش از ۵۰۰ بار به تأسیسات نفتی میدان کوزیانا یورش برده‌اند.

فرماندار ایالت کاسانار که این میدان در آن واقع شده می‌گوید: وجود نفت در اینجا بلائی جان مردم شده است، کشف